

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته : برنامه ریزی درسی

عنوان:

بررسی میزان توجه به اهمیت خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیای

دوره راهنمایی تحصیلی ایران

استاد راهنما:

دکتر عباس قلناش

استاد مشاور:

دکتر احمد رضا اوجی نژاد

نگارش :

علی اکبر معاف پوریان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم

به همسر م و همسفر م

تشکر و امتنان

سپاس خداوند را که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزی د نعمت

درس معلم اربود زمزمه محبتی جمعه به مکتب آورد طفل گریزپای را

ستودن و ستایش نخبگان و اساتید و علمای علم و معرفت در مقوله صفحات نمی گنجد ولی این نگارش می تواند
نمایشگر الطاف و بذل محبت عزیزان باشد.

دروود و سپاس بر اساتید فرهیخته جناب آقایان دکتر عباس قلتاش راهنمای گرانسنگ و دکتر احمد رضا اوجی نژاد
مشاور گرانقدر که در نگارش این مکتوب یاریگر و همراه اینجانب بوده اند.

از مساعدت ها و راهنمایی ها و زحمات شما عزیزان از صمیم قلب سپاسگزارم و به تمامی اساتید و دست اندرکاران
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد واحد مرودشت درود می فرستم و آرزومنده سلامتی و سعادتشان
هستم.

چکیده:

این پژوهش با هدف بررسی میزان توجه به خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی ایران انجام گرفته است. در این پژوهش که با استفاده از روش توصیفی (تحلیل محتوا) صورت گرفته به منظور تحلیل میزان توجه به خلیج فارس در کتابهای جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی ایران و اینکه چقدر به این مسئله مهم پرداخته است. جامعه آماری پژوهش در بخش تحلیل محتوای برنامه درسی جغرافیای پایه های اول، دوم و سوم راهنمایی تحصیلی بوده که کل جامعه به منظور جمع آوری و تحلیل یافته ها بررسی شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات سیاهه تحلیل اهداف و محتوای کتب درسی و تحلیل محتوای کتاب راهنمای معلم بوده که پس از مطالعه مبانی نظری، طرح پیشنهادی تهیه و تدوین شد و روایی آن توسط متخصصان و کارشناسان علوم تربیتی تعیین گردید. واحد تحلیل جملات مندرج در متن کتب درسی، متن اهداف، متن کتاب راهنمای معلم و تصاویر مندرج در کتب درسی بوده است. در بخش تحلیل محتوا مهمترین نتایج حاکی از آن بود که در مجموع در بخش اهداف مؤلفه اهمیت اقتصادی با ۳/۴۵ و مؤلفه اهمیت سیاسی با ۲/۱۳ درصد و فرهنگی با ۲/۲۳ درصد و اجتماعی ۲/۴۴ درصد که نشان از کم توجهی مؤلفه های مذکور دارد. در محتوای کتاب های درسی مؤلفه ی اقتصادی با ۱/۵۷ درصد، سیاسی با ۰/۳۵ درصد، فرهنگی ۰/۷۱ درصد و اجتماعی ۰/۷۶ درصد نسبت به اهداف مصوب بی توجهی بیشتر مشهود بوده است. و نهایتاً در کتب راهنمای معلم مؤلفه ی اهمیت اقتصادی با ۱/۰۶ درصد، سیاسی با ۰/۴۳ درصد، فرهنگی ۰/۴۹ و مؤلفه ی اهمیت اجتماعی با ۰/۳۳ درصد نشان می دهد که در کتب راهنمای معلم این شاخص ها مورد بی توجهی بوده اند.

کلمات کلیدی: خلیج فارس، برنامه درسی، دوره راهنمایی، برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی ایران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	فصل اول- کلیات تحقیق
۳	مقدمه
۴	بیان مسئله
۶	اهمیت و ضرورت تحقیق
۸	اهداف تحقیق
۹	سئوالات تحقیق
۱۰	تعریف مفهومی و عملیاتی واژه های تحقیق
۱۱	فصل دوم- ادبیات و پیشینه تحقیق
۱۲	الف-مبانی نظری تحقیق
۱۲	خلیج فارس در دورنمای تاریخی
۱۶	جزایر مهم خلیج فارس
۱۶	جزیره هرمز
۱۷	جزیره قشم
۱۷	جزیره هنگام
۱۹	جزایر تنب بزرگ و کوچک
۱۹	جزیره ابوموسی
۲۰	جزیره شیخ آندرابی، فارور، سری، کیش
۲۱	جزیره هندورابی
۲۲	جزیره لاوان، شیف، فارسی، خارکو، خارک
۲۵	خلیج فارس و جنگ جهانی اول

۲۶.....	اهمیت خلیج فارس در جنگ جهانی دوم
۲۸.....	خلیج فارس بعد از جنگ جهانی دوم تا سال ۱۹۷۱ میلادی
۳۰.....	خروج انگلستان از خلیج فارس
۳۰.....	ایجاد زمینه های لازم برای ادامه نفوذ
۳۱.....	ایالات متحده آمریکا در خلیج فارس
۳۱.....	سلطه مشترک آمریکا و انگلیس در منطقه
۳۲.....	آمریکا و خروج انگلستان از منطقه
۳۳.....	بحث در مورد حضور نظامی مستقیم آمریکا
۳۳.....	توجه به مسائل متعدد که متبلا به سیاست خارجی آمریکا
۳۴.....	اجرای دکترین نیسکون، کیسینجر
۳۵.....	موفقیت آمریکا در خلیج فارس
۳۶.....	پیشینه تحقیق داخلی
۴۲.....	پیشینه تحقیق خارجی
۴۴.....	جمع بندی ادبیات و پیشینه تحقیق
۴۵.....	فصل سوم - روش شناسی تحقیق
۴۶.....	روش تحقیق
۴۷.....	جامعه و نمونه آماری پژوهش
۴۷.....	ابزار گردآوری اطلاعات
۴۷.....	روایی و پایایی ابزارها
۴۸.....	روش تحلیل داده ها
۴۹.....	فصل چهارم
۴۹.....	یافته های پژوهش
۵۰.....	تحلیل محتوای اهداف مصوب برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی

سئوالات	۵۰
سئوال ۱	۵۱
جدول ۴-۱	۵۲
نمودار ۴-۱	۵۳
سئوال ۲	۵۴
جدول ۴-۲	۵۵
نمودار ۴-۲	۵۶
سئوال ۳	۵۷
جدول ۴-۳	۵۸
نمودار ۴-۳	۵۹
فصل پنجم	۶۰
خلاصه تحقیق	۶۱
بحث و نتیجه گیری	۶۱
سئوال شماره ۱ و ۲ و ۳	۶۲
محدودیت های و پیشنهادات	۶۳
منابع و مأخذ	۶۵
منابع فارسی	۶۵
منابع خارجی	۶۶
پیوستها	۷۶

فهرست جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
۵۲.....	جدول ۴-۱
۵۳.....	نمودار ۴-۱
۵۴.....	سؤال ۲
۵۵.....	جدول ۴-۲
۵۶.....	نمودار ۴-۲
۵۷.....	سؤال ۳
۵۸.....	جدول ۴-۳
۵۹.....	نمودار ۴-۳

چکیده:

این پژوهش با هدف بررسی میزان توجه به خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی ایران انجام گرفته است. در این پژوهش که با استفاده از روش توصیفی (تحلیل محتوا) صورت گرفته به منظور تحلیل میزان توجه به خلیج فارس در کتابهای جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی ایران و اینکه چقدر به این مسئله مهم پرداخته است. جامعه آماری پژوهش در بخش تحلیل محتوای برنامه درسی جغرافیای پایه های اول، دوم و سوم راهنمایی تحصیلی بوده که کل جامعه به منظور جمع آوری و تحلیل یافته ها بررسی شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات سیاهه تحلیل اهداف و محتوای کتب درسی و تحلیل محتوای کتاب راهنمای معلم بوده که پس از مطالعه مبانی نظری، طرح پیشنهادی تهیه و تدوین شد و روایی آن توسط متخصصان و کارشناسان علوم تربیتی تعیین گردید. واحد تحلیل جملات مندرج در متن کتب درسی، متن اهداف، متن کتاب راهنمای معلم و تصاویر مندرج در کتب درسی بوده است. در بخش تحلیل محتوا مهمترین نتایج حاکی از آن بود که در مجموع در بخش اهداف مؤلفه اهمیت اقتصادی با ۳/۴۵ و مؤلفه اهمیت سیاسی با ۲/۱۳ درصد و فرهنگی با ۲/۲۳ درصد و اجتماعی ۲/۴۴ درصد که نشان از کم توجهی مؤلفه های مذکور دارد. در محتوای کتاب های درسی مؤلفه ی اقتصادی با ۱/۵۷ درصد، سیاسی با ۰/۳۵ درصد، فرهنگی ۰/۷۱ درصد و اجتماعی ۰/۷۶ درصد نسبت به اهداف مصوب بی توجهی بیشتر مشهود بوده است. و نهایتاً در کتب راهنمای معلم مؤلفه ی اهمیت اقتصادی با ۱/۰۶ درصد، سیاسی با ۰/۴۳ درصد، فرهنگی ۰/۴۹ و مؤلفه ی اهمیت اجتماعی با ۰/۳۳ درصد نشان می دهد که در کتب راهنمای معلم این شاخص ها مورد بی توجهی بوده اند.

کلمات کلیدی: خلیج فارس، برنامه درسی، دوره راهنمایی، برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی ایران

فصل اول :

کلیات تحقیق

مقدمه:

بررسی جایگاه خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیا در ضمن اینکه می تواند یک تحقیق بدیع محسوب شود شناساندن موقعیت استراتژیک این آبراهه به دانش آموزان در تمام مقاطع به خصوص مقطع راهنمایی تحصیلی بسیار حائز اهمیت می باشد. طول مرزهای ایران در خلیج فارس، از دهانه اروند رود تا بندرعباس ۱۲۵۹ کیلومتر است و در حدود ۶۰ درصد منابع انرژی جهان در این منطقه قرار دارد.

«خلیج فارس گاهوار تمدن عالم یا مبدأ پیدایش نوع بشر می باشد و ساکنان باستانی اش نخستین انسانهای بوده اند که روش دریانوردی را آموخته و کشتی را اختراع کرده و خاور و باختر را به یکدیگر پیوند داده اند.» (رائین، ۱۳۵۶)

اولین آشنایی دانش آموزان با سرزمین و زادگاهشان و موقعیت جغرافیایی، منابع انسانی، موقعیت طبیعی و ... از طریق کتابهای آموزشی بخصوص از طریق کتابهای جغرافیا میسر است.

هیچ ناحیه جغرافیایی به تنهایی و در انزوا نمی تواند اهمیت و ارزشی داشته باشد. فقط ترکیب با عوامل دیگر است که به یک ناحیه جغرافیایی معنی و هویت معین می دهد.

در کتاب های جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی تصاویر و نقشه هایی از ایران و مناطق آن خلیج فارس دیده می شود و به صورت مطلب و جملات از اهمیت مناطق مختلف و از آن جمله خلیج فارس و تنگه هرمز خیلی کم بحث و گفتگو می شود و مطالب نوشتاری بسیار کم در آن نگاشته شده است.^۱

در منطقه خلیج فارس علاوه بر ایران سایر نشین های عرب از جمله، کویت، عربستان، عراق، بحرین، امارات متحده عربی و عمان قرار دارند که ایران دارای ۱۲۵۹ کیلومتر و بالاترین مرز آبی در خلیج فارس را داراست بنابراین و با توجه به نقش کشورهای استعماری و ایجاد تشنج جهت بهره برداری از منابع انرژی آن در برنامه ریزی کتابهای جغرافیا نسبت به اهمیت و ضرورت توجه این منطقه استراتژیک می باشد.

این پژوهش با هدف بررسی میزان توجه به نام خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی. پایه های اول و دوم و سوم بوده است که محتوای برنامه درسی مذکور تا چه حد اطلاعات کافی در اختیار دانش آموز قرار می دهد و مؤلفان برنامه درسی در طراحی و تدوین چه میزان و نسبت به اهمیت این آبراهه و شناساندن موقعیت جغرافیایی و تاریخی آن در کتاب های جغرافیای دوره راهنمایی اقدام نموده اند.

^۱-در سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۷ محقق این دروس را تدریس کرده است.

بیان مسئله

مدارک بی چون و چرا تاریخی از منابع یونانی و رومی گرفته، تا منابع پرشمار دوران بعد از اسلام، به عربی و فارسی، به روشنی حکایت از آن دارند که دست کم از دوران هخامنشیان بنام خلیج فارس یا پارس و یا دریای پارس خوانده شده است.

با توجه به اینکه این آبراه هم از جهت اقتصادی و هم نظامی و حدوداً ۶۰ درصد انرژی جهان در این محدوده قرار دارد همیشه مدنظر استعمارگران اروپایی و هم آمریکایی بوده و در زمان های مختلف سعی نکرده اند با جعل اسم این خلیج از این مسئله سوء استفاده سیاسی بنمایند. (الهی، ۱۳۶۹).

در آثار (استرابون و بطلمیوس) نام این خلیج بصورت سینوس پرسیکو ثبت شده است همین نام در نقشه جهان هنریکوس مارتلوس در سال ۱۴۹۲ میلادی نیز بکار رفته است. در این تحقیق سعی شده است جستجو را از کتاب های جغرافیای دوره راهنمایی شروع کنیم و مواردی که به این امر اقتصادی داشته یادآوری و سوابق آن را بررسی نمائیم.

کشورهای استعمارگر می خواهند با قید نام خلیج فارس به عناوینی چون خلیج عربی یا خلیج آمریکایی بتوانند بر این آبراه تسلط یابند و آنرا یک دریای عام و بین المللی قلمداد کرده تا بدین وسیله حضور خود را در این منطقه حساس توجیه کنند.

متأسفانه در بیست سال گذشته وقوع دو جنگ پس از پایان جنگ سرد یکی حمله عراق به ایران به مدت هشت سال و هجوم کشور آمریکا و متحدین وی به عراق با لشکرکشی عظیم آمریکا به منطقه خاورمیانه و در واقع هدف بر آبراه مهم و استراتژیک خلیج فارس و در صورتیکه بتوانند با تغییر نام این خلیج تسلط خود را بر این آبراه تثبیت کرده و مثلاً آنرا به نام خلیج آمریکا و خلیج جهانی تغییر داده، تا بهتر بتوانند ذخایران را به غارت ببرند:

در اینجا باید به این نکته اشاره شود که کتاب های درسی، بخصوص موضوع این تحقیق کتاب های جغرافیای دوره راهنمایی تا چه اندازه توانسته فهم عمومی دانش آموزان را نسبت به خلیج فارس بالا ببرد، و بر اساس مستندات جغرافیایی و تاریخی دانش آموزان را نسبت به احقاق حقوق ایرانیان و سابق آن آشنا کند.

با توجه به نقاط مختلف کره زمین که بعضی نقاط دارای ثروت های طبیعی و بعضی نقاط محرومند این امتیازی است جهت آنکه گروهی از مردم جهان سعی می نمایند مناطق آباد و ثروتمند را به تصرف خود در آورند و همین امر، باعث افزون طلبی و شکل گیری وقایع سیاسی می گردد.

جغرافیا مجموعه ای از عوامل نظیر اندازه، موقعیت، آب و هوا و وضعیت طبیعی محیط چون کوه، رود و غیره است و این عوامل تأثیر بسزایی در قدرت ملی دارند و حفظ موقعیت و منابع کشور به کار بردن حداکثر کارایی مدیریت در تمام جنبه های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی سیاسی و ... دارد.

با توجه به موارد فوق برنامه درسی به اعتبار قدرت ملی طراحی و در برنامه درسی جغرافیا در مورد نقاط سوق الجیشی و بخشی از سرزمین یا کشور که دارای منابع قابل توجهی از انرژی و منابع طبیعی است و امکان چشم داشت دیگر کشور ها جهت دستیابی به این امکانات و منابع، بایستی این مناطق و از جمله اهمیت استراتژیک طبیعی، اقتصادی، نظامی آن در کتابهای درسی جغرافیا با برجستگی فوق العاده پرداخته و اذهان فراگیران را به این منطقه مهم از کشورمان معطوف نماید.

با شروع قرن بیست و یکم با توجه به کثرت تولیدات صنعتی و نیاز مبرم کشورهای جهان به انرژی و با توجه به انبوه ذخایر انرژی که در منطقه خلیج فارس به ثبت رسیده، قدرت های جهان اول حتی در صدد تغییر ماهیت نام خلیج فارس به یک آبراهه بین المللی است، که با تغییر نام خلیج فارس این منطقه را بین المللی جلوه داده و در سازمان ملل به ثبت جهانی برسانند تا بیشتر بر ذخایر و معادن این منطقه حساس و استراتژیک تسلط یافته و سلطه خود را تا زمانی که این منابع انرژی وجود دارد ادامه دهند. لذا این تحقیق بر آن است که اهمیت خلیج فارس را با توجه به مؤلفه های مختلف آن بررسی نماید.

در کتابهای جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی مؤلفه های گوناگونی را می توان مورد تجزیه و تحلیل قرار داد ولی در این تحقیق مؤلفه های اهمیت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی در اهداف مصوب محتوای کتابهای مذکور و نیز کتاب های راهنمای معلم مورد بررسی قرار گرفتند.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

اصولاً خلیج فارس و منطقه خلیج، مشخصه یک ناحیه جغرافیایی است. هیچ ناحیه جغرافیایی به تنهایی و در انزوا نمی تواند اهمیت و ارزشی داشته باشد فقط ترکیب با عوامل دیگر است که به یک منطقه جغرافیایی ملی و هویت معین می دهد.

برخی نظریه پردازان معتقدند که اگر سطح کره زمین مسطح بود اصولاً بسیاری از مسایل سیاسی و نظامی که در طول تاریخ در آن رخ داده است واقع نمی شد و وجود پستی و بلندی های زیاد و متفاوت موجب آب و هوای متفاوت و محصولات متفاوت شده است.

حاصل این تفاوت ها آن بوده و هست که گروهی از مردم جهان سعی می نمایند مناطق آباد و ثروتمند را به تصرف خود درآورند و همین امر باعث جنگ شده و وقایع سیاسی را شکل می دهد و این انسان ها هستند که با تأثیرپذیری از موقعیت جغرافیایی، وقایع سیاسی را می سازند.

جغرافیا مجموعه ای از عوامل نظیر اندازه، موقعیت، آب و هوا، و وضعیت طبیعی محیط، چون کوه، رود و غیره است و این عوامل تأثیر بسزایی در قدرت ملی دارند و تنها عامل قدرت ملی نیست و عوامل دیگر چون اقتصاد، تکنولوژی، قدرت و روحیه انسانی ناشی می شود.

همه این عوامل به عنوان قدرت ملی وقتی مفهوم پیدا می کند که در رابطه با قدرت سایر کشورها مورد توجه و مقایسه قرار گیرد آنهم در یک موقعیت زمانی و مکانی خاص و همین امر موجب دفاع از سرزمین یا هجوم به سرزمین دیگر است.

«گفته شده است کلا جنگ چیزی جز ادامه سیاست یا ابزار دیگر نیست» ولی شاید بتوان گفت که سیاست آغاز جنگ است.

حال اگر جنگ هدف سیاست است و خواه جنگ برای سلطه باشد یا دفاع یا نظامی یا اقتصادی و فرهنگی و غیره، ملت ها در صحنه بین المللی چگونه باید منابع خود را مدیریت نمایند.
در این مرحله «استراتژی» مطرح می شود.

واژه استراتژی (راهبرد) به اشکال مختلف تعریف می شود ۱-دانش و هنر بکارگیری نیروهای نظامی، سیاسی، اقتصادی روانی یک ملت یا یک گروه ۲-دانش و هنر اعمال فرماندهی نظامی ۳-هنر طرح یا اجرای نقشه برای رسیدن به هدف و ... در ادامه بحث به اصطلاح دیگری می رسم تحت عنوان «ژئوپلتیک» که تعاریفی برای آن عرضه شده است:

«در ژئوپلتیک، رابطه جغرافیا و سیاست و تأثیر عوامل جغرافیایی برسیاست ملل مطالعه می شود. دولت ها عموماً با ملاحظه اوضاع جغرافیایی خود سیاستگزاری می نمایند.» (کوهن، ۱۳۷۲)

چون در دوره راهنمایی تحصیلی دانش آموزان به بلوغ و رشد هوش انتزاعی نزدیک شده و در مورد موضوعات و پدیده های مختلف می توانند عمیق تر تفکر کنند و تقریباً بطور دائم از رسانه ها ارتباط جمعی نام خلیج فارس را می شنوند و می بینند.

در این بررسی به این نکته می پردازیم که در برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی به این امر چقدر توجه شده است .

لذا محقق در این پژوهش ضمن مطالعه و جمع آوری داده ها و اطلاعات درباره ابعاد گوناگون خلیج فارس، موقعیت جغرافیایی خلیج فارس، بازار منطقه خلیج فارس و ضرورت پاسخگویی به چرایی های مطالب مذکور و سؤال کلی که تا چه میزان در کتابهای جغرافیا به مؤلفه های خلیج فارس توجه شده که نتایج حاصل از این پژوهش می تواند مورد استفاده دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی، مدارس، معلمان و ... قرار گیرد.

می دانیم در شرایط ویژه کشور ما حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور یکی از بالاترین اهداف است. و این مهم زمانی میسر می شود که اطلاعات و آگاهی از موقعیت های جغرافیایی را در اختیار دانش آموزان قرار دهیم. بنابراین محقق در این پژوهش ضمن مطالعه و جمع آوری داده ها و اطلاعات به بررسی برنامه درسی، اهداف مصوب و تحلیل محتوای کتاب های جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی ایران و کتاب معلم پرداخته باشد که مورد عنایت و توجه دست اندرکاران امر برنامه درسی قرار گیرد.

اهداف تحقیق:

هدف کلی:

هدف اصلی: توصیف و بررسی میزان توجه به مؤلفه های خلیج فارس در برنامه درسی جغرافیایی دوره راهنمایی تحصیلی ایران

اهداف ویژه:

۱- توصیف میزان توجه به مؤلفه های خلیج فارس در اهداف مصوب برنامه درسی جغرافیا

۲- توصیف میزان توجه به مؤلفه های خلیج فارس در محتوای برنامه درسی جغرافیا

۳- توصیف میزان توجه به مؤلفه های خلیج فارس در کتب راهنمای معلم جغرافیا

سؤالات تحقیق

سؤال پژوهشی

در برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی به چه میزان به نام خلیج فارس و مؤلفه های آن توجه شده است؟

سؤالات فرعی (ویژه)

-در اهداف مصوب برنامه درسی جغرافیا تا چه میزان به خلیج فارس مؤلفه های آن توجه شده است؟

-در محتوای کتب درسی جغرافیا تا چه میزان به خلیج فارس مؤلفه های آن توجه شده است؟

-در کتب راهنمای معلم تا چه میزان به خلیج فارس مؤلفه های آن توجه شده است؟

تعاریف مفهومی و عملیاتی:

برنامه درسی :

کلمه ی برنامه درسی معادل واژه انگلیسی Curriculum است، که این واژه ریشه لاتین دارد و به معنای فاصله و مقدارراهی است که باید طراحی شود تا فرد به هدف برسد(یار محمدیان، ۱۳۸۶،)

در این تحقیق منظور از برنامه درسی، برنامه درسی جغرافیای دوره راهنمایی تحصیلی پایه های اول، دوم، سوم در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ بوده است که شامل اهداف و محتوا است.

خلیج فارس:

در این پژوهش منظور از خلیج فارس، آبراهه معروف خلیج فارس است که عبارتست از پیشرفتگی دریا در خشکی که حد وسط سرزمین ایران و شبه جزیره عربستان می باشد. (الهی، ۱۳۸۴)

محتوا:

سیلور و الکساندر محتوا را مجموعه ای از فعالیت، مشاهدات، واژه ها، دریافت ها و تشخیص ها، حساسیت ها، طرح ها و راه حل های برگرفته از آن چه که ذهن های انسان ها درک کرده اند و آن بناهای ذهنی که این محصولات تجربه را درون دانش، ایده ها، مفاهیم، تعمیم، اصول، طرح ها و راه حل ها دوباره سازمان و نظم می دهد تعریف می کنند. (ملکی، ۱۳۸۸)

در این پژوهش منظور از محتوا، مطالب و مواد مطرح شده در کتب جغرافیای دوره راهنمایی شامل جملات و تصاویر می باشد.

دوره راهنمایی تحصیلی :

طبق مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش به دوره ای اطلاق می شود که مابین مقطع راهنمایی و دبیرستان

قرار دارد و مدت تحصیل در این مقطع ۳ سال و شرط ارتقاء طبق آیین نامه های آموزش و پرورش می باشد.